

Till företrädare för utredningen ”Styrning för starka och ansvarfulla lärosäten (U 2017:05)”

Under den gångna terminen har vi, representanter för GFM-gruppen vid statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet, fått tillfälle att diskutera det ”Övergripande modellförslag för styrning av universitet och högskolor” som STRUT-utredningen presenterat – dels med er direkt, och dels med kolleger. Flera av utgångspunkterna i modellförslaget har rönt stor uppskattning och vi ser fram mot utredningens slutbetänkande. I diskussioner om modellförslaget har det emellertid framgått att något viktigt saknas i förslaget. Om de lovvärda målsättningarna ska kunna realiseras är *kollegiala styrformer* vid våra universitet och högskolor att betrakta som en nödvändig förutsättning för att reformerna ska få de utfall som beskrivs inledningsvis i modellförslaget. Om inte kollegiala styrformer skrivs in i förslaget är risken överhängande att förslaget leder till toppstyrning vid våra lärosäten, där avvägningen mellan undervisning och forskning liksom förhållandena mellan olika vetenskapsområden grundas på annat än akademiska principer.

Vår övertygelse är att just kollegialt inflytande aldrig har varit så viktigt som nu för att säkerställa reell autonomi vad gäller forskning och undervisning i förhållande till den politiska sfären, marknaden och andra ideologiska organisationer. Mot denna bakgrund ordnade vi en namninsamling som riktades till kolleger vid våra högskolor och universitet. 250 kolleger från hela Sverige skrev under namninsamlingen som genomfördes under den senare delen av vårterminen 2018. Vi väddar till STRUT-utredningen att hörsamma vårt förslag om att låta kollegiala styrformer vid våra universitet och högskolor utgöra en grundläggande utgångspunkt för det kommande slutbetänkandet.

Docent Shirin Ahlbäck Öberg,

Professor Li Bennich-Björkman,

Professor Anna Jarstad,

Professor Christer Karlsson

Professor Sten Widmalm

Representanter för GFM (Samverkansgruppen för en god forskningsmiljö)

Namninsamlingstexten löd:

Nya former för styrning och resursfördelning till universitet och högskolor (se Strut-utredningen) förutsätter kollegiala beslutande organ på lärosätena

Till alla kolleger som engagerar sig i frågan om hur universitet och högskolor ska bevara sin frihet, autonomi och de kollegiala organisationsformerna

Regeringen tog under 2017 beslut om att genomföra ytterligare en utredning som behandlar styrningen av svenska universitet och högskolor. Professor Pam Fredman som tidigare varit

rektor för Göteborgs universitet tillsattes som särskild utredare för utredningen "Styrning för starka och ansvarfulla lärosäten (U 2017:05)" (även kallad Styr- och resursutredningen (Strut)). Fredman och hennes kolleger presenterade nyligen ett "Övergripande modellförslag för styrning av universitet och högskolor" som innehåller såväl problembeskrivning som förslag till lösningar (se bilaga).

Vi anser att utredningens analytiska premisser och inledande problembeskrivningar utgör en lovande ansats där ett flertal relevanta problem, mål och utmaningar pekats ut. Dessa utgör viktiga utgångspunkter i diskussioner om hur universitet och högskolor bör utvecklas i framtiden.

Emellertid finns det en viktig komponent som än så länge saknas. Om våra universitet och högskolor ska kunna möta framtidens utmaningar så som de beskrivs i utredningen, så är närvaron av kollegiala styrformer en nödvändig förutsättning. Utan kollegiala styrformer riskerar, enligt vår mening, de framtida reformerna att få samma effekt som Autonomireformen 2011. Den utlovade mer självbestämmande. Men i praktiken ledde den till att forskare och lärare i omfattande utsträckning förlorade makt och inflytande över kärnverksamheten. Risken finns, i dagens ofta toppstyrda universitets- och högskolesektor, att det blir universitetsledningarna som, utan nämnvärd kollegial förankring, kommer att utnyttja de möjligheter som öppnas för att omfördela resurser mellan ämnen och vetenskapsområden. Vi befarar att all form av grundforskning, inte minst inom humaniora och samhällsvetenskap, får stå tillbaka för satsningar på innovation och tillväxt i form av tillämpad forskning.

Om du, som vi, anser att kollegiala organisationsformer är en förutsättning för att förverkliga de mål och visioner som Strut-utredningen förespråkar ber vi dig skriva under detta uppdrag. Vi kräver att utredningen med tydlighet och i klartext klargör vikten av att kollegiala styrformer erkänns som en betydelsefull och självklar organisationsprincip för svenska universitet och högskolor. Den 31 maj 2018 stänger vi listan och skickar den till utredningen.
